

ПРОРАХУНКИ ТА ЗДОБУТКИ ВІЙСЬКОВОГО БУДІВНИЦТВА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

ПЕТРУК Наталія Вікторівна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Актуальність теми. На сучасному розвитку державотворення Української держави особливо актуальною є тема військового будівництва, адже в умовах збройних конфліктів, що виникають на території України, необхідна власна опора держави, тобто збройні сили. Військове будівництво є одним із головних напрямків успішного державотворення. В Україні протягом багатьох років не було боєздатної армії, готової для успішних воєнних дій. Для вдалого формування Збройних Сил України (далі ЗСУ) необхідно враховувати історичний досвід, щоб прорахувати всі успіхи та невдачі. Одним із уроків в цьому плані є досвід будівництва збройних сил Західноукраїнської Народної Республіки (далі ЗУНР). ЗУНР – це українська держава, що охоплювала історичну область Закарпаття, Галичини і Буковини, утворилася внаслідок розпаду Австро-Угорської імперії та проіснувала протягом 1918-1919 рр.

Для ЗУНР факт існування і боєздатність армії відіграла важливу роль, оскільки із самого початку над державою виникла загроза експансії з боку Польщі. Це було однією з причин гальмування розвитку ЗУНР, оскільки необхідно було організувати та устатковувати армію. Але це було також і додатковим плюсом, оскільки армія ЗУНР повинна була щоразу вдосконалюватися, що дало майбутнім поколінням безцінний досвід. Постійною регулярною армією Західноукраїнської Народної Республіки була Українська Галицька Армія.

Предметом дослідження є формування та діяльність армії Західноукраїнської Народної Республіки.

Історично відомо, що створення ЗУНР відбулося 16 жовтня 1918 року, коли Австрійський імператор Карл I видав маніфест «До моїх вірних австрійських народів», щоб уникнути загрозу розпаду своєї монархії. В маніфесті йшлося про перебудову держави в «союз вільних народів», так, український народ скористався цією можливістю і почав створювати власну державу, що охоплювала більшу частину Західної області України. 18 жовтня український народ, не гаючи часу, утворив Українську Національну Раду, що проголосила утворення нової Західноукраїнської Народної Республіки [3, с. 37].

Необхідно зазначити, що у вересні 1918 року було утворено військовий загін для боротьби за національну незалежність, який потім подолав сумніви і невпевненість Української Національної Ради і виборов право на незалежність від монарха шляхом утворення нової держави. Так, вже першого листопада військові формування Західноукраїнської Народної Республіки вели боротьбу проти військових блоків Польщі на території Львова. Внаслідок таких подій все гостріше набирало питання військового формування ЗУНР. Українська Національна Рада вже першого і другого листопада звернулася до всіх вояків-українців колишньої австрійської армії з проханням стати на оборону рідного краю. На допомогу в боротьбі за Львів прийшли добровольці Золочева, Рави-Руської, Комарно, Тернополя, Снятина, Коломиї. Але внаслідок недисципліновано-

сті і неготовності нести військову службу добровольці не принесли серйозної допомоги. І вже 21 листопада війська ЗУНР покинули Львів, оскільки сили противника переважали і Східна Галичина змушена перейти під владу Польщі, бо це корені польських історичних земель [1, с. 535].

Внаслідок невдалих воєнних дій війська ЗУНР починається активна організація Української Галицької Армії. Весною 1919 року була утворена багаточисельна армія - 100 тисячне військо. У цій армії були наступні роди військ і служб:

Піхота	67 % усієї армії складала піхота, що була озброєна гвинтівками та карабінами. Основною бойовою одиницею того часу був курінь.
Артилерія	Артилерія Української Галицької Армії була оснащена дуже добре і відзначалася однією із найкращих на той час у Східній Європі. Вона займала 10,5% армії УГА.
Кіннота	В УГА великого значення до формування кінноти не надавали, хоча кіннота в тодішній час надавала великі можливості. В армії ЗУНР було 2 полка кінноти завдяки ініціативи генерала Олександра Грекова.
Авіація	Авіаційні війська в УГА також мали вагомое значення для армії. Нарховували три сотні (Дулібах, Красному, Тернополі) [4].

Необхідно зазначити, що також були створені технічні частини, до яких входили 9 саперних сотень, телефонні сотні при корпусах та чотири радіостанції. Ще варто згадати про тилові служби, що були утворені для внутрішнього забезпечення миру.

Основними недоліками Української Галицької Армії були:

- велика нестача озброєння. Це пояснюється тим, що молода держава не мала грошових ресурсів для закупівлі чи вироблення військової зброї, патронів, обмундирування;
- дефіцит кваліфікованих медиків. На той час було дуже мало навчальних закладів, де можна було отримати медичну освіту;
- брак досвідчених офіцерських кадрів. Адже велика кількість кваліфікованих військових залишилася чи перейшла під юрисдикцію польської влади.

Незважаючи на всі недоліки та труднощі, необхідно відзначити, що Західноукраїнська Народна Республіка здобула великі успіхи у військовому будівництві. Доказом цього є довготривалий опір УГА Польській армії, яка була набагато чисельніша та добре озброєна. Згадаймо і Чортківську офензиву, де багаточисельне військо Польщі довго не могло подолати опір УГА. До здобутків керівництва УГА можна зарахувати регулярний характер УГА, який підтверджував закон Української Національної Ради від 13 листопада 1918 року «Про загальний обов'язок військової служби громадян ЗУНР», на основі якого в листопаді були проголошені розпорядження Державного Секретаріату Військових Справ (ДСВС) про військово-територіальний поділ ЗУНР, організаційну схему ГА та мобілізацію до ГА чоловіків-українців віком від 18 до 35 років. Не можна забувати й про організований УГА антибільшовицький фронт, який чинив спротив більшовикам в Києві та Одесі, хоча успіхами це не увінчалось, оскільки стан медицини в УГА був низький і спалахи тифу та інших хвороб вивели з ладу більшу частину армії і на лініях фронту могли чинити опір лише одиниці. Якими б не були успіхи, але найважливішу роль має кінцевий результат: в той час УГА не змогла відвоювати свій край, хоча так старанно намагалася.

22 січня 1919 року відбулася важлива подія в історії українського народу - акт об'єднання ЗУНР і УНР. Об'єднання західних і східні земель України в єдину соборну національну державу було одним з стратегічних завдань як листопадової революції, так і національно-державного будівництва в Україні того часу [2].

Отже, у висновках нашого дослідження можна сказати, що Західноукраїнська Народна Республіка, здобувши незалежність, почала формувати армію, щоб втримувати натиск польської влади. Регулярною армією ЗУНР була Українська Галицька Армія. УГА у своїй структурі мала авіацію, кінноту, піхоту та артилерію. Необхідно зазначити, що Українська Галицька Армія відзначалася своєю дисциплінованістю та високо організованістю і будувалася виключно на правових засадах. Свідченням цього є факт, що за весь час будівництва і функціонування УГА польське населення не відчувало утисків чи дискримінації. Тому можна сказати, що Українська Галицька Армія була високоморальною і боролася за національне визволення, на прикладі УГА ми бачимо, що для будівництва вільної та незалежної держави необхідні власні національні збройні сили.

Список використаних джерел:

1. Гнатевич Б., Думін О. Українська Галицька армія. *Історія Українського Війська*. Львів, 1936. С. 533—535.
2. Держава і право ЗУНР. URL: <http://www.refine.org.ua/pageid-5045-4.html> (дата звернення: 03.04.2018).
3. Кравчук М.В. Організаційно-правові засади військового будівництва Західно-Української Народної Республіки. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2003, №7. С. 34—41.
4. Присяга військ Західно-Української Народної Республіки. URL: <http://www.ucrainarma.org/doc/prysiaha-vijsk-zunr.html> (дата звернення: 03.04.2018).
5. Кравчук М.В. Організація і структура Збройних Сил ЗУНР. Міжнародна наукова конференція присвячена 75-річчю ЗУНР. Івано-Франківськ, 1993. С. 35—37.
6. Кравчук Н.В. Военный фактор в строительстве Западноукраинской Народной Республики. *Закон и жизнь*. 2013, №12/2. С. 108—111.

Науковий керівник: Грубінко А.В., к.і.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ТНЕУ.

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ СТАНІСЛАВА ДНІСТРЯНСЬКОГО

ПЛЮТА Катерина Любомирівна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

У сучасних умовах духовного і національного відродження України необхідно відновлювати історичну правду про українських вчених-правників, що були відданими борцями за національну справу, та вивчати їх вклад у становлення української незалежної держави.

Заявлена наукова тема була предметом дослідження істориків держави і права України, зокрема: П. Стецюка, В. Возьного, А. Ковалю, М. Бармака, О. Субтельного,